

להגלות נעים תורה וחסידות
מגדל היוצא מעוד



יו"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסיד זוטשקא
פר' וישלה תשפ"ב • גליון קכ"ח

נהל קדומים

דברות קודש ממעיין נבע, כ"ק מרן רבו"ק ז"ע

חזקי הגהל

פלאות התורה מאוצרותיו של
הגה"ח ר' זרח רונטל שליט"א

"ויצר לו אם יהרוג אחרים"

חששו של עשוי לנשמות שהיו גנוזים בעשוי

הנה רש"י מביא עה"פ וירא יעקב מאד וייצר לו, "ויירא שמא יהרג, ויצר לו אם יהרוג אחרים". צריך לבאר ולהבין ממה היה חששו של יעקב שמא יהרוג את עשוי הרשע, וכי לא מגיעה לו עונשו כדרך הבא להרג.

נשמות תורה שבע"פ שהיו גנוזים בעשוי

מגלים האריז"ל והמגלה עמוקות שהיו גנוז בעשוי הרשע שורשי נשמות של תורה שבע"פ. רבי עקיבא ורבי מאיר (שנקרא 'אחרים', וזה הכונה שירא אם יהרג אחרים), שמעיה ואבטליון, ושמואל בר שילת - שהיה מבני בניו של המן הרשע. וכדאיתא בגיטין דף נ"ז.

ואיתא במקובלים שהכונה שעשוי בא וארבע מאות איש עמו, שיצאו מעשוי ארבע מאות גרי צדק גדולים! ובמאור עינים כתב שזה הכונה מה שיצחק אהב את עשוי כי ציד בפיו, שבוודאי אין הכונה כפשוטה, אלא הכונה לנשמות הגבוהות של תורה שבע"פ, שהיו גנוזות בעשוי בפיו!

החשש שישרף מקדושת יעקב אבינו

לכן היה צריך יעקב להיזהר מאד מלהרוג את עשוי שלא נפסיד חלילה את אותם נשמות קדושות שגנוזים בו. ודבר נפלא ביותר אומר רבינו לבי, שהחשש שמא ייהרג עשוי, אין הכונה לפעולה גשמית שיכרתו בחורב את ראשו וכדו', אלא שבעצם זה גופא שעשוי נמצא עכשיו במצב שמנותק לגמרי מהקדושה, שאינו באר", ואינו בבית אביו יצחק ורבקה, ומקומו בקליפות. ומהצד השני בא יעקב אבינו עם מדרגות קדושה נוראות, אם יפגש בפתע פתאום עם יעקב"א בלי הכנה כדלהלן, עלול עשוי להישרף כפשוטו מגודל קדושת יעקב"א.

אמנם בתחילה חיו ביחד יעקב ועשוי בבית יצחק, ולא ראינו שנסרף עשוי מהשהייה עם יעקב, משום שאז היה יעקב"א פלג גופא קודם נישואיו והיה עדיין חסר בשלימותו. משא"כ עכשיו שזכה להקים עם האמהות הק' את כלל"י ולהוציא כל הניצוצ"ק שהיו אצל לבן וצאנו, [ובספר אהבת תורה מחשב שכל דיבורי יעקב"א עם האמהות הם מספר אלף שמונה מאות ועשרים, כמנין שמות הוי"ה שכתובים בכל התורה!] ועכשיו יש עמו כבר ג"כ קדושת השבטים.

ובתיקוני זוהר (תיקון יח דף ל"ו ע"ב) א"י, שאפשר לראות דמות יעקב"א משתקפת בלבנה. ובב"ח (או"ח הל' שבת סימן ר"ם) בביאור המילים "קרא לשמש ויזרח אור" אומה, שאורו של יעקב"א א"א לראותה בשמש מרוב אורה

המשך בעמוד ב' <<<

דע לך שכל מה שנעשה למעלה הכל הוא רק "ממך", על ידי מעשיך ופעולתך. זהו פירושו של "יראת שמים", לירא ממה שנעשה בשמים על ידו. שכל פגם קל למטה עושה חרבן גדול למעלה רח"ל, וכל פעולה טובה למטה עושה אור גדול בכל העולמות העליונים, וא"כ יש לדאוג על כל חסרון וגרעון בעבודת השי"ת.

"ויראת חטא" פירושה פשוט לפחד מעצם החטא, לפחד מלעשות נגד רצון הבורא. וגם פירושה לפחד מן המלאך המזיק שנברא ע"י החטא, שהוא מושך את האדם בחבלי השוא לעשות עוד ועוד חטאים ועונות. וזהו שארז"ל (אבות ד' ג) "עבירה גוררת עבירה". דכיון שע"י תשובה מתבטל המלאך הרע שנעשה ע"י העבירה, לכן רוצה המלאך הזה להמשיך את האדם לחטוא עוד ועוד, כדי שלא יחזור בתשובה.

(כ"ק רבינו בעל נחל יצחק ז"ע)

מהנהל

נחלי אש בקצירת האומר

שפלות רוח ע"י רחמים וחסדים

קטנתי מכל החסדים ומכל האמת (בראשית לב, יא).
הרי נעשיתי קטן ושפל ונבזה בעיני מכל החסדים וגו' אשר עשית את עבדך, כי מכל חסדיך מעולם אשר היית עושה, קטנתי על ידי כולם, ואיני צריך להיות נכנע על ידי בחינת היסורין והצרה. ועל כן הצילני נא מיד אחי וגו' כי כבר בלא זה נעשיתי שפל על ידי חסדיך מעולם. (באר מים חיים)

הכח הפנימי שנשאר בטהרתו

אם יבא עשוי אל המחנה האחת והכחו והיה המחנה הנשאר לפליטה (בראשית לב, ט). הנה בזה"ק נקראים רמ"ח איברי האדם מחנה. כדא"י עה"פ (דברים נג, טו) והיה מחניך קדוש - אלו רמ"ח שייפין דגופא.

והנה י"ל ע"ד העבודה, דהנה כאשר עלה ביד היצר רח"ל להסית את האדם לעבור עבירה ה", שבוה נפגם האדם עד מאד במעשה זו, אמנם החלק הפנימי של האדם, והוא הנקודה הפנימית של הנפש הישראלית, זו אינה נפגמת כלל ועיקר, וזו תמיד נשארת בטהרתה וכמו שמב' בספה"ק.

והנה בכח הפנימי שבלב טמון גם כח רמ"ח האיברים של האדם, והגם שפגם באיברים חיצוניים, אצל הפנימיים אין שולט שום סיג ופגם.

זהו י"ל פ"פ הפ' אם יבוא עשוי אל המחנה האחת והכחו, דהגם שעלה ביד היצר להחטיא את האדם ולפגום את המחנה האחת - היינו האיברים החיצוניים, אמנם והי' המחנה הנשאר לפליטה, שהרמ"ח הפנימי שלו, והמחנה הפנימי של האדם, זה לא נפגם ועדיין טהור וזך, ואין כח ביד שום רע לקלקלו.

(כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע)

מלאכים שלמים הנבראים ממצוות בשלמות

וישלח יעקב מלאכים (בראשית לב, ג). וישלח יעקב מלאכים, אמרו חז"ל (ב"ר פ"א ע"ה ג) מלאכים ממש. והקשה הרה"ק, איך יכול היה יעקב אבינו ע"ה לשלוח מלאכים, והרי שנינו, "אין משתמשים בשרביטו של מלך" (סוהרין נב ע"א), ועוד שנינו: "ודאשתמש בתגא חלף" (אבות פ"א ג). אלא התירוץ הוא, שמכל מצוה ומצוה שאדם עושה נברא מלאך אחה, כמו שאמרו רז"ל (אבות פ"ד א) "העושה מצוה אחת, קונה לו פרקליט אחד". אלא שמצוה הנעשית בלא כוונה וכדומה נברא מלאך בעל מום ח", ומלאך כזה אינו אוהב את עושהו, לפי שיש לו בושה תמידית על ידו שעשאהו בעל מום. אך העושה מצוה בשלימות, נברא גם המלאך בשלימות, ומלאך כזה אוהב מאד את מי שבראו ומוכן לשרתו בכל עת. והנה מי גדול מיעקב אבינו ע"ה, אשר בודאי כל המלאכים שנבראו ממעשיו היו מלאכים תמימים ושלמים, וכשראו מלאכי יעקב שעשו הולך לקראתו עם השר המלאך שלו, באו אל יעקב ללוותו ולשמרו. והרי ברשותו האפשרות לשלוח את המלאכים הללו ולצוות עליהם שיעשו רצונו, כי הם כמו בניו.

(רביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן ז"ע)

יראה ופחד ממכמורת היצר

ויירא יעקב מאד וייצר לו ויחף את העם אשר אתו (בראשית לב, ח). וכו'. לכאורה הדברים תמוהים ביותר, יעקב אבינו שמלאכים ממש שימשוהו ושלחם להיכן שחפץ מה לו לירא מעשיו הרשע הרי מלאכי מעלה עומדים לרשותו. ויעויין באוה"ח הק' כמה וכמה תחבולות שעשה יעקב מפני עשוי ותמוה מאד מפני מה נתיירא ממנו כל כך.

אכן הצדיק כשבאים עליו יסורים ח"ו אין הוא מפחד מהיסורים עצמם אלא מהסיבה שהביאה את היסורים, ומיד מרומום את היראה ליראת שמים. וגם הצדיק הגדול ביותר שמושל על מלאכים ושרפים, צריך לסייעתא דשמיא גדולה להנצל בעת צרה, ועל כן "ויירא יעקב מאד ויצר לו", מפני שסבר שחטאיו גרמו לכל זה, ונתיירא מאד על זה ש"יצר לו", שהיצר הרע עדיין אצלו. והשתוקק מאד שיזכה להגיע לדרגה שיהיה "ויצר לו" שהיצר הרע יהיה תחתיו תחת שליטתו, שיהפוך את היצר הרע ליצר טוב, שהרי זה הוא העבודה של בר ישראל להפוך את היצה"ר ליצה"ט. וכמ"ש "ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך" (דברים י, ח) ופירושו חז"ל (ברכות נד) "בשני יצריך" ביצר הטוב וביצר הרע, ההיינו להפוך את היצר הרע ליצר הטוב, להגיע ל"ויצר לו" שהיצה"ר יהי תחתיו ומסור בידו.

והדרך להגיע לזה היא "ויירא יעקב מאד", כלומר ע"י יראת שמים ויראת חטא. דהנה ישנן שני סוגי יראות, וכמו שאומרים (בברכת החדוש) "חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא", יראת שמים פירושה לפחד מהשי"ת, שהרי מכל דיבור ומעשה קל של בני אדם בעוה"ז, נעשים בשמים פעולות גדולות ונוראות. וכמ"ש אא"ז הבעש"ט זיע"ל על דברי המשנה (אבות ב, א) "דע מה למעלה ממך",

זכור טען מקלו ועבר ירדן מים

מד"ת, היינו שהפועלים לא עסקו בתורה בשבת קודש, ולכן יבא עמלק.

ולפ"ז נמצא שהעיקר להחליש את כחו של עשיו ועמלק, הוא כאשר אותם שעוסקים בימות החול להביא טרף ומחוי' לבתיהם, קובעים עצמם בשבת ללמוד תורה. והטעם יתכן, כי כשחלקו יעקב ועשיו את העוה"ז והעוה"ב, הי' מובן גם לעשיו שהלומדי תורה צריכים גם לאכול להחיות את גופם. אבל שיה' רשות לעסוק במלאכה, ולקבוע עתים לתורה, ובשבת יעשה כולו תורה, לזה אין עשיו מסכים. ויתכן נמי שלדעת עשיו, נחשב זה ל"והיה כאשר תרד ופרקת עולו", דאע"פ שעל לומדי תורה ממש הוא מבין שאין לו שליטה, וכמ"ש ויחלו ממשא וגו', שאין לעשיו רשות לבקש מס מלומדי תורה, אבל על העוסקים במלאכה, סבר עשיו שיש לו שליטה, וע"ז היתה המלחמה של שרו של עשיו.

ויעקב הי' ריא מזה, כי כשיצא יעקב לחרוץ, הי' צריך לסלול המסילה לעבודת השי"ת גם בענינים גשמיים, וכמ"ש טוב תורה עם דרך ארץ, וכמ"ש הקדושת לוי זי"ע שהתורה תכנס בתוך דרך העולם. וחשש שעשיו ילחם על זה. ולכן איתא בזוה"ק על ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו, דהיינו ששרו של עשיו ביקש להילחם בכף הירך המעמדת את כל האדם דהיינו תמכין דאורייתא שמעמידים את לומדי התורה - אותם שהם עוסקים במלאכתם ומסייעים ללומדי תורה. ולבסוף תבע ממנו יעקב אבינו שיברך אותו. והוא התחנן שיברך אותו בבית א-ל כשיהי' שמו "ישראל", שזהו הבחינה הגבוהה של לומדי תורה. אבל יעקב תבע ממנו שיברכו כאשר שמו עדיין יעקב. כי רצה שיהיה לו על הברכות גם בבחינת יעקב, שרומז על העוסקים במלאכתם, וקובעים עתים לתורה ושבט עושים כולו תורה. כי בודאי גם יעקב שמר שבת בהיותו בחרוץ, ואז עשה כולו תורה. וביקש שיהיה לו המלאך בבחינה זו, שלא יהיה לעשיו שום כח שליטה עליו. ואכן נכנע לו המלאך, והסכים לברכו אף בבחינה זו.

וזה יתכן לרמז בדברי הפייטן, "טען מקלו ועבר ירדן מים" בזכות כח התורה שלמד לאור הנוג בבית שם ועבה, אמנם גם כשהלך לחרוץ לישא אשה, "יחד לב וגל אבן מעל פי באר מים", גם אז יחד יעקב יחידים והי' דבוק בתוה"ק, וע"ז הי' נטוש המאבק עם שרו של עשיו, וזהו "כנאבק לו שר בלול מאש וממים". ויעקב אבינו נצחו כאמור.

כתב הרה"ק מאפטא לרמז בכתוב "וישלח יעקב מלאכים לפניו" דהיינו לדורות הבאים לפניו. ואח"כ נאבק עם מלאך בלול מאש וממים, וביקש ממנו להודות לו על הברכות של יצחק אביו, והמלאך נתעקש שלא להודות לו רק בבית א-ל אחר שיקרא שמו "ישראל", ובכה והתחנן לו על כך, אך יעקב אבינו לא ויתר ע"ז. ולבסוף ויברך אותו שם, וצ"ב על מה נתווכחו.

והנה אאמו"ר זי"ע ביאר בדברי הפייט (בתפילה גשם) "זכור טען מקלו ועבר ירדן מים", וצ"ב איזה זכות אנו מזכירין בכך שנעשה לו נס, אלא דאיתא בפענח רזא, דלכאור' קשה מנין הי' ליעקב אבינו ע"ה שמן ליצוק על ראש המזבח, והרי בא אליפו ונטל הכל. אלא שמקלו של יעקב אבינו חלול הי', ובו הי' טמון שמן שעמו למד תורה לאור הנה, ואת המקל הניח אליפו בידו. וממילא הי' לו שמן ליצוק על ראש המזבח. וז"ש יעקב אבינו ע"ה "כי במקלי עברתי את הירדן", היינו במה שבתוך מקלי, דהיינו בזכות השמן שלמדתי עמו תורה, עברתי את הירדן. וזהו "טען מקלו ועבר ירדן מים", שטען את מקלו בשמן ובזכות זה נבקע הירדן, והזכות שאנו מזכירין היא טעינת המקל בשמן ללמוד תורה.

והנה לפ"ז נראה דמה שהתאונן יעקב אבינו ע"ה ואמר קטונתי וגו' שחשב שנתמעטו זכויותיו. היה כיוון דכשעבר בפעם הראשונה את הירדן, הי' עמו זכות התורה שלמד בבית שם ועבה. אבל אחר הכ"ב שנה ששהה אצל לבן, אע"פ שכל עסקיו בצאן לבן וכו' היו יחודים גדולים, אבל יתכן שאין זה מספיק להנצל מידי עשיו, כי אין זה לימוד התורה ממש.

והנה בספה"ק תולדות יעקב יוסף (פי' יתה) הביא בשם מהרש"א שהקשה סתירה בדברי חז"ל, בדמקום אחד אמרו אלמלא שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהם אומה ולשון, ולפי"ז מ"ש ויבא עמלק וגו' הי' עבור שלא שמרו שבת ראשונה כראוי. ומאיך מציינו בחז"ל וילחם עם ישראל ברפידים, שעמלק נלחם עם ישראל לפי שרפו ידיהם מד"ת. ותהי' ה'תולדות', הנהגה איתא בטור אוה"ח דאע"פ שת"ח מותר להם לנוח יותר בשבת אבל פועלים יעשו כולה בתורה. ולפ"ז יתבאר כונת הגמרא אלמלא שמרו שבת ראשונה, פירוש שהיו הפועלים עוסקים בה בתורה. ולפ"ז א"ש דהוה גופא מ"ש רז"ל שרפו ידיהם

הגדול. לכך ראה והתקין צורת הלבנה שבה משתקף מהשמש דמות יעק"א. ורק כאשר ישן יעקב אבינו בבית קל, יכלו המלאכים להסתכל בו. ומה שכתוב "מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו", מובא בב"ר (סו, טו) שהכונה שרקדו ופזזו ועלו וירדו בסולם מרוב התפעלות מכבודו ותפארתו, שדמותו למעלה הקוקה בכסא הכבוד, וכאן רואים אותו למטה כשישן.

כדי שלא ישרף הוצרך להרגילו לקדושה

ומובא מהמהר"ש מבעלזא זי"ע שמה שכתוב על שרו של עשיו שהגיע זמנו לומר שירה, הכונה שאם היה נשאר עוד רגע במחיצתו של איש תם, היה נשרף מקדושת יעק"א, על כן עלה לומר שירה לה' על שנשאר בחיים.

ולא רק מקדושת יעקב יכול היה עשיו להיבטל ממציאיותו לגמרי, אלא אפילו מלראות את השבטים שהיו גדולים ממלאכי השרת ואפילו את הצאן של יעק"א שהיו בדרגת חמורו של רבי פנחס בן יאיר לא יהיה עשיו מסוגל לסבול ולהסתכל בהם כשהוא במצבו באותה שעה. וק"ו בן בנו של ק"ו מה שהיה קורה לעשיו אם יפגש עם יעק"א עצמו בלי להתרגל לקדושתו ולאורו הגדול לאט לאט, בוודאי שהיה מיד מתבטל ממציאיותו והיה נעשה גל של עצמות, והיו נאבד ח"ו כל הטוב הגנוז בו.

ועיין באוה"ח הק' בפ' עקב שג"כ הנביאים היו מגיעים למדרגתם בשלבים לאט לאט. ולזה נתחכם יעק"א לשלוח לעשיו תחילה שליחים ומלאכי חול' שנבראו ממעשה מצותיו, ואח"כ מלאכי אר"י. וכן עשה יעק"א ע"י הכריעות והשתחוויה, שידוכך עשיו ויתר ויותה, וכך יוכל להפגש עמו בלי לסכן את הנשמות של תורה שבע"פ הגנוזים בו.

כשגילה את הטוב בעשיו, חזר בתשובה

וזה ג"כ ענין הנשיקה של עשיו אח"כ. ונקדים, שמואב בב"ב (ט"ז ע"א) ובקידושין (כ"ט ע"ב) שכאשר בא רב אחא בר יעקב ללמוד תורה אצל אביו, ובבית מדרשו של אביו שהיה מחוץ לעיר השתכן לו מזיק מסוכן ביותר, שבשונה משאר מזיקין שלא פועלים ביום, ולא נראים כאשר יש שני בנ"א, אותו מזיק היה נראה ג"כ ביום ולפני שנים ג"כ. וכיון שאביו רצה להפטר מאותו מזיק, אמר לאנשי העיר שלא יתנו לראב"י מקום ללון בביתם, ועי"ז יצטרך לישון בבית מדרש ואפשר דמתרחש ניסא. ואמנם כאשר ראב"י היה בביתו, נראה המזיק לראב"י כמו נחש בעל שבע ראשים. וראב"י כרע שבע כריעות, ובכל כריעה ניתר ראש א', עד שנשרו כולם.

ואומר המגלה עמוקות מנין ידע ראב"י איך לטפל במזיק ההוא. אלא שמציינו שהיה לעשיו כל השבע כוחות הטומאה מאותו נחש בעל שבע ראשים, ולכן היה כוחו נורא בטומאה. ולכן פחד כ"כ יעק"א מעשיו וצעק הצילני ואכו' בגלל שבע כוחות הטומאה שבו. ולכן הוצרך לפעול גם באופן של השבע כריעות. וכשראה ראב"י שיעק"א השתחוה שבע כריעות לפני עשיו, הבין שבוה ביטל כוחותיו, ולכן עשה כך ג"כ.

ובזה נבין את ענין מה שנשקו, שרבי אחא בר יעקב עצמו דרש בפפוניא, שהשטן בקיטרוגו על איוב התכוון לשם שמים שלא יהיה לב הקב"ה נוטה אליו כמו אברהם אבינו. ואח"כ בא השטן ונשקו לכרעיה. שהרי ע"י שכרע ראב"י בכרעיה ביטל בו את כח הרע, ולכן כשמצא את הטוב שבו שאמר עליו שנתנוך לש"ש, נישקו שם. ועיין בבני ישישכר (מאמרי ר"ח מאמר א), שכאשר מגלים טוב ג"כ בס"א, נעשה הס"א בעצמו למליץ טוב, ולכן נתהפך עשיו באותה שעה ונתגלה הטוב שבו, והתפעל מכל מה שיש ליעק"א, עד כדי כך שמואב שרצה לחזור ללמוד, ואם היה יעק"א נתן לו את דינה, היתה מחזירתו לגמרי בתשובה.

ואתה אמרת היטב איטיב עמך ושמתי את זרעך כחול היס אשר לך יספר מרוב (בפסוקים לב, יג)

העיקר שלא יתחלל שם שמים

ואתה אמרת היטב איטיב וגו' ושמתי את זרעך וגו'. לכאורה יקשה ממה נפשך אם היה נכון לבו בטוח בדבר ה' במה שאמר לו היטב איטיב עמך ולא היה ירא שמא יגרום החטא, אם כן מה היה ירא פן יבוא והכני וגו'. ואם היה ירא שמא יגרום החטא, אם כן מה מועיל זה שאמר לו היטב איטיב עמך. ואכן הכל סובב הולך למה שכתבתי למעלה, כי עיקר יראת יעקב היה שלא יתחלל שם שמים על ידו במה שכולם ידעו כי ה' אלקיו מתקיים על ידו ונעשה לו נסים עד הנה. ולזה אמר ואתה אמרת והבטחת לי, והנה אני יודע שקטנתי מכל החסדים ושמא יגרום החטא ח"ו לבטל ההבטחה, אבל כל העולם אינם יודעים זאת ומחזיקים אותי למתהלך לפני ה' ויודעין מהבטחתך, ועתה כראותם ח"ו אבדן מולדתי יתחלל שמך לומר ח"ו דברים אשר לא כן.

ישראל הנורמים יחוד בעליונים יותר מכל צבא מרום

ואתה אמרת היטב איטיב עמך. הנ"ל דהנה כתיב ואני הנני בריתי אתך לך ולזרעך אחריו. כי אמנם כל היחודים והשפעות החיות בכל העולמות הם נעשים רק ע"י צדיקים, כמו שאנו אומרים קודם ק"ש שהוא היחוד "אהבה רבה אהבתנו חמלה גדולה ויתירה חמלת עלינו", ומסיים "וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול כו' ליחדך באהבה

וכו' הבוחר בעמו ישראל באהבה". כי באמת זה חמלה גדולה שחמל השי"ת עלינו להיות רק אנחנו הגורמים היחוד בעליוני' יותר מכל צבא מרום. וזהו רק מחסד עליון שבוחר בעמו ישראל באהבה של שמע ישראל יותר משל המלאכים, ורק אותנו צוה ואהבת את ה' אלהיך לאהוב וליחד אותיות הוי' ב"ה, כמ"ש ואתם הדבקים בה' אלהיכם כו'. והוה כי כל בריאת העולמות ג"כ נבראו רק בשביל צדיקים שהם יהיו המתקנים ומיחדים בכל העולמות. וז"ש ואתה אמרת ר"ל בתחלת הבריאה אמרת היטב איטיב עמך ר"ל על דרך ועמך יהיה היחוד, כמ"ש פנים בפנים דבר ה' עמכם כמ"ש (תפארת שלמה) כב.

פחד מן החזרה דלנביא עצמו שייך חזרה

ואתה אמרת היטב איטיב עמך ושמתי את זרעך כחול היס וגו'. הנה הרמב"ן הקשה כיון שהיה ירא משום שמא גרם החטא (בפסוק ד' ע"א), אם כן מה נעזר באמרו ואתה אמרת וגו' ואפשר לפרש דבזה בא ליתן טעם על שירא, על פי מ"ש הרמב"ם (פ"ו מהל' יסודי התורה ה"ד) דלנביא עצמו אף לטובה יש חזרה, ולכן נתיירא יעקב. ואם כן י"ל דזה אמרו ואתה אמרת היטב איטיב עמך, ואם כן הוא הבטחה לנביא עצמו ויש חזרה, לכן אני ירא. (ישמח משה)

נערך ע"י הרה"ג ר' חיים גרינפולד שליט"א

איסור הנופה

בפרשתינו מציינו שיעקב אבינו ע"ה החניף לעשו שהחשיבו כמלאך, באומרו "כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלוקים ותרצני". וצריך לבאר הנהגה זו, דהרי מציינו (סוטה מ"א) שהפליגו חז"ל מאוד בחומרת עוון חנופה, עד שאמרו א' מביא חרון אף, ב' אין תפילתו נשמעת, ג' עוברים במעי אמן מקללין אותו, ד' נופל בגהינם, ה' אין מקבלות פני השכינה ועוד ועוד. וההסבר שכ"כ החמירו בה, מבואר בתוס' שהחונף אינו חושש על יראת הקב"ה, ועושה עין שלמעלה כאילו אינו רואה. וכעין זה בשערי קדושה (נפחת"ק) שהחונף מזלזל בכבוד המקום עי"ז שמתירא ובוטח באדם. ומצינו במ"ב (אור"ח ר"ט) שהזהיר לפשפש במעשיו לפני השינה ובעיקר ב"דברים המצויים" כגון חנופה. וכדי שלא להיכשל בדברים המצויים נעסוק באיסור זה, מקורו גדרי ופרטי דינו. הנהגה ענין החנופה מתורגם בימינו בכל אדם שמכבד, משבח, מפרגן (תר על המדה) אדם עשיר או לבעל סמכות גבוהה, כבדי למצוא חן בעיניו. או שיחשוב האדם שע"ז ירוויח או יתקדם קוראים אותו בשם "חנפן". אולם בהמשך יתבאר בע"ה שגדר חנופה בלשון חז"ל הינו שונה, ומתוך כך יתבאר הנהגת יעקב אבינו ע"ה עם עשו. וזה החלי בעז"ה

מקורו: נחלקו הראשונים י"א שיש בזה איסור לאו "ולא תחניפו את הארץ" (מב"ן, שהרי הוהיר מתחילה שלא נקח שוחד בדחצון וחזו והוהיר שלא נחניף להם). וי"א שהמקור מהפסוק ולא תהדר פני גדול שלא להחניף (פס"ק ר"ט), וי"א שזה מצד חילול השם (רב האי גאון).

גדרו: יסוד האיסור ועיקר גדרו כאשר מכירים ברשעותו של אדם, או בחטאיו או בחטא אחד שחטא ואומרים לו לא פעלת און, וכמו המעשה באגריפס המלך שבכה ע"כ שמעיקר הדין אינו יכול להיות מלך, והם אמרו 'אחינו אתה', היינו אין לך לדאוג ע"ז שהרי אחינו אתה. ורבינו יונה (שערי תשובה) מונה עוד שמונה דרגות בכת החנפים, ונמנה חלק מהן מן החמור אל הקל

המהלל ומשבח אדם רשע בפני בנ"א נקרא חנף, גם במקרה שאינו מצדיק את מעשי הרשע שלו אלא רק אומר באופן כללי שהוא אדם טוב (שע"ת). ולפ"ז האומר על בעל מלאכה (הפוסק עול) שהוא אדם ישר ונאמן, עובר על איסור חנופה. (הגמ"ק מכתב ל"ט לרע"ך כמון). ויש מתיירים במקום צורך (ריבנות אפרים). וכמו"כ נאסר אף אם אינו אומר על הרשע שהוא איש טוב, אלא הוא רק משבח את הרשע בדברים הטובים שבו, נקרא חונף (שע"ת). ולפ"ז אסור לומר על בעל מלאכה (הפוסק עול) שהוא עוזר לכולם והוא בעל חסד גדול אף אם הוא אמת, כי המתעלם מהזכרות עבירותיו בחילול שבת וכפירה, מראה בעצמו שחסרונות אלו אינם גדולים וכואבים אצלו. אך אם מזכיר את מעשיו הרעים של הרשע באופן בולט (כפי ההלכות לשה"י), מותר להזכיר באותו מעמד דברים הטובים, באופן שלא יצטייר בלב השומע רושם חיובי ואוהד על אותו אדם. אבל לומר על עבודתו שהיא טובה - מותר, כי הוא משבח החפצא ולא הגברא.

אסור להלל ולשבח אדם רשע אף שלא ברבים, אלא בפניו בלבד. אפי' כשחפצים עי"ז להפיק ממנו תועלת (שע"ת). ולכן מה שמצוי שאדם יש לו פגישה חשובה כגון עם אחד מראשי העיר (פוסק עול) ואומר לו מחמאה, כגון זכות היא בשבילי לפגוש אותך כי מעת שנכנסת לעבודה העיר מתפתחת מאוד, וכיו"ב באלו מחמאות לאלו אנשים, עובר על איסור חנופה.

המתחבר לרשע נקרא חונף (שע"ת). האיסור הוא בין כשיצורים קשרי תורות וידידות, ובין כשיצורים קשרי שותפות בעיני מסחה. כאשר ענינים אלו דורשים קשר תמידי (שע"ת). ולפ"ז כל עסק שראובן פותח לכתחילה אסור לבחור כשותף לנכס את שכנו (פוסק עול) וכיו"ב.

1 מי שבידו למחות על מעשי אנשים החוטאים והוא משער שמחאתו תועיל או שמסתפק האם תועיל ואינו מוחה, (שע"ת), כיון שבשתתקתו הוא נראה כמסכים למעשיהם של אותם אנשים מלבד עוון ביטול מצות תוכחה. וכל ערום יעשה בדעת היאך לקיים מחאה זו ובפרט בזמנינו. ואם הוא משער שוודאי לא תועיל מחאתו פטור

תאומים זהים שמנצלים

את הזמן, ומערימים על החתן

שבוע שעבר היה כאן בסמוך סיכום נפלא, על הלכות גניבת דעת, ובסייעתא דשמיא בדיוק אז הגיעה שאלה מענין זה.

ראובן ושמעון אחים תאומים זהים מאד, ראובן לומד בירושלים, ושמעון לומד בבני ברק. היות והם רוצים ללמוד וחבל להם על הזמן של הנסיעות לחתונות, הגיעו להסכמה, שבחתונות של חברי השיעור של ראובן המתקיים בבני ברק שמעון ילך כאילו הוא ראובן, וכשמתיקיים חתונות של חברי שמעון, ראובן ילך, וכך יחסכו שעות ארוכות.

ת"ח שעלה על העורמה, אמר להם, שיש כאן חשש אונאה, כי החתן מחזיק להם טובה כאילו הגיעו ממרחקים, כשבסך הכל שמעון הלך כמה דקות לחתונה. האם הוא צודק?

תשובה לשאלה משבוע שעבר

השאלה בקצרה: בחורים הלכו להתפלל מעריב באמצע החתונה, האם צריכים לחזור ולהתפלל כי העוסק במצוה פטור מן המצוה?

תשובה: בתחילת מסכת ברכות שנינו שבניו של רבן גמליאל היו בבית המשתה, ולא קראו קריאת שמע, ושאלו את אביהם רבן גמליאל מה לעשות, אמר להם אם לא עלה עמוד השחר חייבים אתם לקרות.

וכתב בפני היושע (ברכות דף ט ע"א) שלכן לא קראו קריאת שמע בבית המשתה, כיון שהיו אז עוסקים במצוה, לפי ששושבינים של חתן היו, והיו פטורים מקריאת שמע.

וכן כתב בתרומת הדשן (סימן ט) "זכורני בימי חורפי, בחתונה אחת, בת תלמיד חכם מופלא וזקן, והוא וכמה תלמידי חכמים אחרים, היו מסובין באותה סעודה, והגיע שעת המנחה בסוף זמנה, ולא התפללו, רק אחד עמד להתפלל על השולחן, והאחרים תמהו עליו קצת [שהרי הם עוסקים במצוה ופטורים מן המצוה], וכשהגיע הדברים לפני אחד מהגדולים, שלא היה שם, אמר אילו הייתי שם הייתי סומך בפשיטות אהא דתניא בסוכה (דף כה ע"ב) דשושביניו ובני החופה פטורין מן התפלה."

ובתשובות והנהגות (ח"ה סימן ח) כתב, "יש שמפסיקים בחתונה באמצע הריקודים לילך להתפלל מעריב, ותמוה הדעוסק במצוה פטור מהמצוה."

והנה האריכו הפוסקים לדון אם העוסק במצוה ועשה מצוה, אם יצא ידי חובו, או שצריך לחזור ולהתפלל ולמעשה כתב במשנה ברורה (סימן ע"ט) בשם הפמ"ג, אם פסק וקרא ק"ש יצא ידי חובו, דלא פטור ממש מק"ש, אלא שהוא אז עוסק במצוה אחרת.

ובעיקר הדין אם המשתתפים בחתונה נקראים עוסקים במצוה שפטורים מן המצוה, נחלקו בזה הראשונים. שהנה נאמר במסכת סוכה (דף כה ע"ב) חתן והשושביניו וכל בני חופה פטורין מן התפילה ומן התפילין וחייבין בקריאת שמע. משום רבי שילא אמרו, חתן פטור והשושביניו וכל בני החופה חייבין. ודעת רש"י שתנאים אלו סוברים שהעוסקים במצוה חייבים במצוה, אבל להלכה שהעוסקים במצוה פטורים, המשתתפים בחתונה פטורים מכל המצוות.

אמנם דעת הרא"ש (סוכה פ"ב סימן ח) שגם תנאים אלו, סוברים שהעוסק במצוה פטור מן המצוה, ומה שסבר רבי שילא שפטורים, לא משום דעסיקי במצות ניהו, אלא לכן פטורים מתפלה לפי שמתוך שמחתן אי אפשר להם לכוין. להתפלל, משום דשכיחי בחופה שמחה וקלות ראש.

ולמעשה פסק במשנה ברורה (סימן לח ס"ק כג) בשם עולת תמיד והברכי יוסף דנתפשט המנהג שהחתן וכל סייעתו קורין ומניחין תפילין ומתפללין מיום הראשון עד יום השביעי.

המדבר אחד בפה ואחד בלב כדי למצוא חן בעיני אחרים נקרא חנף (שע"ת אורחות חיים להרא"ש). אלא שיש לחלק בזה, ונביא דוגמא. כגון גבאי צדקה נכנס פעם לביתו של גביר והחל לשבחון על טוב ליבו ועל מעשה החסד, אף שכוונתו שע"ז יתן הגביר יותר כסף מותר, אך זה רק באופן שהוא חושב באמת שלאותו גביר יש לב טוב, לעומת זאת אם הגבאי חושב בליבו שאין הגביר בעל חסד גדול ובכל זאת הוא אומר זאת להשיג תרומה הרי זו חנופה. וכל כיו"ב.

אופני היתר: כאמור לעיל כמה דרגות באיסור חנופה מ"מ מציינו באיסור חנופה שמדבר אחד בפה ואחד בלב הותר כמה אופנים של חנופה וכדלהלן.

כתב הפלא יועץ: "דכולי האי התירו חז"ל אצל אשתו משום שלום בית ולרבו כדי שילמדנו תורה. וכמו"כ מצוה גדול להחניף לתלמידיו ולחביריו כדי שילמדו ושישמעו לדבריו לקבל תוכחה לקיים המצוות. וכן כל אדם שהוא סובר שימשיכוהו אליו שישמעו לו לקיים המצוות, ואם יבוא אליו כבעט לא ישמע לו אלא בחניפות יקבל תוכחתו, מצווה גדול להחניף לו כדי להוציא יקר מזולל" (ראשית חכמה שערי הקדושה שער ג').

יעקב החניף לעשו: עוד היתר מציינו בחז"ל (סוטה כ"א) שמותר להחניף, ונלמד מיעקב ועשו. וכן דרש ר' יהודה בר מרעבא ואיתימא ר' שמעון בן פזי, מותר להחניף לרשעים בעוה"ז, (פירוש"י לכבודם כיון שידים תקיפה ושתים מצליחה כדי שלא ירעו לנו), שנאמר לא יקרא עוד לנבל נדיב ולכילי לא יאמר שוע. מכלל דבעוה"ז מותר. וריש לקיש נפיק ליה מהכא כראות פני אלוקים ותרצני, (שיעקב החניף לעשו מטעם היתר זה, וי"ל הוסיף שאף צדיק גבור כיעקב אבינו מותר בזה, דברי יצי"ט).

לשון המשתמע לשני פנים: רבינו בחיי בספרו כד הקמח מוכיח מיעקב ועשו דחנופה המשתמע לשני פנים מותר, שכן יעקב אמר לעשו הרשע כי על כן ראיתי פניך, וראיתי לשון ביזוי הוא מלשון המה יביטו וראו ב', והיו דראון לכל בשר (רש"י ס"ו), שהוא שתי מלות די ראון. וכן אלהים לשון ע"ז הוא, ואם יבין הרשע לשון השבח אין אנו חוששין דאיהו מטעי נפשיה

תארי כבוד: על המנהג בדורינו הפליג ולהרבות בתוארים כגון הרב או הגאון וכיו"ב, אין בזה משום חשש חנופה, כי העדר תואר זה נחשב להעדר כבוד (שד"ח מערכת מ' כולל מ"ב). אלא שיש לחלק דאם אינו מוסיף תארי כבוד יותר מן הראוי לאותו רב והוא מכבד אותו כפי מעלתו מותר, אך אם מוסיף תארי כבוד יש לחלק, דאם עושה כדי לעשות נחת רוח ולשמח אותו הדבר מותר, וכמו"כ אם כוונתו לחנוף לו כדי שילמדו תורה או כדי שיענה על שאלתו. אבל אם הוא מתכוין להחניף לו לתועלת עצמו כגון שיעניק לו תמיכה ממונית, אסור משום חנופה (שע"ת).

ההנחילנו

שבת המלכה פרשה את כנפיה והאירה באורה הזך והטהור את החשיכה העמוקה שכיסתה את העיר **טשערנאוויץ**. באמת אמרו שלא הרי שבת בטשערנאוויץ כהרי שבת בשאר ערי ישראל. שבת בטשערנאוויץ היא הרי שבת בצילו של רבינו הקדוש **הסידורו של שבת** ובאר מים חיים. אשר מאור פניו ביום השבת, היא לבדה יכולה להציף באור בהיר את כל העיר **טשערנאוויץ**.

ברכו בברכות נלבבות מעמקי לבבו הטהור בכל הברכות שבתורה.

בקורות ימי טשערנאוויץ נרשם, שמן אותו שבת והלאה, לא הצליח **זעמל-בער** לתת תנומה לעניו, ונעשה 'שומר שבת' עם כל הפירושים, וכמוכן ששמירת שבת כזאת השפיעה כל מהלך ימיו של ר' **זעמל בער**, עד שנעשה עובד ה' וחסיד אמיתי.

"נו, שלמה חיים", פונה אליו תנחום אחר כלותו לספר את הסיפור המופלא, "אמנם, הרבה מאוד שנים עברו מאז פטירתו של רבינו ההייליגע סידורו של שבת, אך כמדומה שעודנו עומד רבינו, ומריק עלינו דליי מים שטורים, מים חיים מבאר מים חיים, מים אשר יש בכוחם להעיר לעורר ישנים ולהקיץ נרדמים. ואף מי ששקוע בשינה עמוקה, יכול להתעורר לתחיה על ידי שיטעום מעט, וירעפו על ראשו מים זכים מבאר של רבינו".

"אכן", מתעורר זיק בעיני שלמה חיים ומחרה - מחזיק אף הוא אחר דברי ר'עו וידידו שלמה חיים. "תמיהתו וזעקתו של רבינו, תמידית היא וקיימת לעד, וואו קען א יוד שלאפן שבת", איך יכול יהודי להעביר את שבתותיו בתרדמה, והרב החובל עומד עליו וקורא "מה לך נרדם?! 'קום קרא אליו יחיש לאמצא... נשמת כל חי וגם נעריצ'ן, הרי השבת מלא וגדוש כולו מראשו ועד סופו באהבת השי"ת וכלות לב ונפש. הבה נא נקפוץ על העגלה ונעלה על דרך המלך ואל שביל הזהב אשר טעם מעין עולם הבא ינחילנו"

זעמל-בער, יהודי תם וישר דרך, אשר בששת ימי המעשה עוסק במלאכה המפרכת את כל גופו של האדם, בעמל ויזע דופק הוא על הקורנס ומפשט כל עקמומית בפשוטי כלי הברזל השורעים על הסדן לפני כבדול לפני המסגסג. עתה, בא שבת באי מנוחה. בצעדים קטנים נכנס אל בית המדרש דטשערנאוויץ רבתי, כאשר ה'דאשיק' השבתי על ראשו, ומעילו החגיגי עוטפו בחמימות. באנחת רווחה מתמקם זעמל-בער על מקומו בספסל האחורי במערבו של בית המדרש, וכמנהגו מימים ימימה נותן הוא דרור לעפעפיו ותנומה לעצמותיו היגיעות, - הרי שבת מנוחה היא, הלא כן?! מסתמא אם היה זעמל-בער בימינו אנו, היה מוציא מאמתחתו אף חוברת עבת כרס של עלונים שונים כולם מחמדים וממתקי כ'צידה לדרך' לחלומותיו המתוקים, אשר טעם מיוחד להם כאשר מתלווה אליהם קולו של הבעל תפילה המתנגן ומשתפך בערגה 'באו ונצא לקראת שבת מלכתא', בוודאי שמתוך שינתו העריבה והמתוקה, לא יכול היה להבחין בזוג עיניים הנעוצות בו, ובוחנות אותו בדאגה.

לפתע, מתעורר זעמל-בער בבהלה מחלומו העמוק, כאשר אשד מים אדירים זורם בשצף קצף מראשו עובר לזקנו המדובלל, עד קצות גופיו הטובלות כבר באגם קטן. הוא פונה כה וכה, לראות מי חמד לו לצון ושטפו במפלי מים אדירים, אוהו מה שהוא יעשה לו. לתדהמתו ובושתו רואה הוא שה'שופך מים' הוא לא אחר מהרב אב"ד, הרבי הקדוש הבאר מים חיים, שמריק עליו דליי מים בשופי ופניו המאירות עטופות דאגה.

"הייליגע רבי", מזדעק זעמל בער, "וואס איז גישען... מה קרה... מה פשעתי ומה חטאתי, איזה פגם רואה עלי הרבי עד אשר שופך עלי יותר מתשעה קבין של מים קרים".

"אוהו"... נאנח הרבי אנחת רווחה, "הכל בסדר אם כן, ברוך השם. אוי, כמה חששתי עליך. ראיתי יהודי שקוע בשינה בעיצומו של יום השבת, ובטוח הייתי שאבדה הכרתך ונפלת מתעלף. יען לא העליתי על הדעת שאפשר להירדם ביום שבת קודש"... פניו הרטובות עד לשד של זעמל בער בווערות ומתנסות באדמומית שיש בה - ממש לשמע תוכחת המוסר הנשמעת מתוך דבריו של הרבי הקדוש. הרבי הניח את שתי ידיו הקדושים על כתפיו של זעמל בער בחביבות, וכדי לפייסו על הטעות שעשה,

שנה חלפה ביעף, במהלכה ירדנו לערוגות הבושם וליקטנו שושנים ודלינו מים מבאר מים חיים, הרווינו את צמאוננו ממימי דעת, מים עמוקים מלאים חכמה ותבונה, מלאים וגדושים ביראה טהורה ואהבת הבורא. צינור איתן אשר לא פסקה נביעתו, ממקורות נאמנים ומנחלי קדמונו, ובעיקר רבותינו הקדושים הבעש"ט הק' ותלמידיו. 'סידורו של שבת' אשר כשמו כן הוא, מיוסד ומכוון על 'לעשות סדר' ביום השבת, דבר דבור על אופנו בפרד"ס התורה.

עתה בעלותינו ממעיין טהור זה, עלינו להשרות בתוכינו את רביבי טהרה אלו, ולהספיגם בתוכנו לעולמי עד, לעשות את השבת לדורתם כאשר דרש מאיתנו רבינו ההייליגע סידורו של שבת, ולשאת תפילה מעמקי לבבנו "הנחילנו" ה' אלוקינו באהבה וברצון שבת קדשך".

"גוט שבת תנחום, גוט שבת שלמה חיים, נעמתם לנו מאוד והחמתם אותנו רבות, יתן ה' שתזכנו תמיד להרגיש טוב אמיתי ביומא דנשמתא ביומא דשבתא כשאיפת לבבכם, ומי יתן ונזכה שוב לראותכם ולשמוע את קולכם ולהיוועד יחדיו בשיחת ימים באחדות הלב. גוט שבת 'סידורו של שבת-יי'ן, גוט שבת".

מי "האיש"?

הדרך הייתה קשה. הסוס אמנם דהר במלוא המהירות והעוצמה, אך העגלה החבוטה נגררה אחריו בקול חריקה כשבכל עיקול דרך נזקקים יושביה על דופניה בקול אנחה כבושה. רב העיירה רבי דוד ארי', מישש את עצמותיו הדואבות, ובכל זאת נחה על פניו שלוחה משונה וחיון קל רפרף על שפתיו. וכי מה הם כמה תלאות דרך ועצמות כואבות אל מול הזיכה הגדולה הזאת "פארן קיין סאנדז", לשים פעמינו צאנז'ה לחלות פני הרה"ק הדברי חיים מצאנז.

גם דברים קשים מגיעים אל סיומם. רב העיירה הגיע אל בית האכסניא, פרק את מטלטליו המועטים, תשוקת קודש בערה בקרבו לראות את פני הרה"ק מצאנז עוד היום. לפני שטעם כל דהו והניח את ראשו על כר לנוח מהדרך המייגעת, כך את אבנטו על גופו, וירץ החוצה עולה במעלה הדרך על בית מדרשו של הרה"ק, שלשמו רעדה ותחל הארץ.

בהגיעו התכוננו לתפילת מנחה. השמש היטיב את הנרות בעמוד תפילה, ואחר דקות ספורות יצא הרבי את חדרו לתפילה. התפילה חלפה בעיני הרב ביעף למרות זמנה הארוך יחסית, הרב לא יכול היה להתיק את עיניו מלהשביע את גלגלי אישוניהם הקבועים בהם, ממראה כבוד ה' הגלום בהאי' צדיקא ופרישא המהלך בארץ וראשו בשמי שמיים.

מיד אחר התפילה כבר עמד בתור להיכנס אל הקודש, הרי לשם כך נתייגע וטרח עד הנה. לא עברה שעה ארוכה והנה הוא מוצא את עצמו עומד בפנים החוד, רואה את הצדיק יושב ופניו זוהרות באור שלא מעלמא הדין, ועיניו החודרות סורקות אותו מראשו ואת כפות גלגלו ובוחנות את תעלומיהם. פיק פרקיים אחו בו.

"רב בישראל הנכם?", נשמע הקול מידבר אליו מפי הצדיק, "אמרו נא לי מה מעשיכם כרב".

רבי דוד ארי' עונה בשפל קול באימה ובראיה, "הנני מפקח על המקוואות..." "וואס נאך?" קוטע אותו הצדיק בשאלה. "הנני ממנה את השוחטים הכשרים..." "וואס נאך", קוטע אותו הרבי בשנית. "אני אחראי גם על העירוב..." "און וואס נאך", קוטע אותו הרבי בשלישית. גם על הכשרות הנני ממונה", הוא עונה ובוחן את פני הרבי לראות האם בזאת יאות לו. "וואס נאך", לא מרפה הרבי ושואל בקוצר רוח.

"וואס נאך" חושב לעצמו רב העיירה, "מה עוד למען השם צריך רב בישראל לעשות?" הוא שואל את עצמו בתימהון, ומחשבותיו משוטטות...

היה זה אחר מערכה כבירה וכבדה שאין כאן המקום להאריך בה, שניהל הרה"ק מצאנז להביא את הגאון ר' שמעון סופר לכהן פאר כרבה של קראקא. אחר זאת ביקר ר' שמעון סופר אצל הרה"ק מצאנז. "קראקא ווער ראב" צהל הצדיק לקראתו, "מה תפקידו של רב בעיר ואם בישראל כקראקא". ר' שמעון תמה על השאלה, אך השיב "כשרות, שחיטה, עירובין, מקוואות". "אני אומר לך" המתיק הצדיק את סודו, "תפקידו של רב הוא להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים..."

"רבי", נזכר רב העיירה ופניו אורו בהבנה, "כאשר מגיעה לפני אלמנה שאין לה בביתה לחם לפי הטף, אני סוגר את הגמרא, והולך עמה מדלת לדלת לקבץ מעות להחיות את נפשה". "אוהו" התפשט חיון רחב על פני הצדיק, "דאס הייסט א ראב"..."

שואל היה הרה"ק מצאנז זי"ע, הנה כתי בפרשתנו (בב טו) ויאבק איש עמו, ופירשו רבותנו שהוא שרו של עשיו. לכאורה, בפר' וישב כתי' (בב טו) וימצאוהו איש... וישאלוהו לאמור מה תבקש, ופירש"י "זה גבריאלי". "האיש", הוא שמו של גבריאלי או של שרו של עשיו... לא קשה מידי השיב הרה"ק, כאשר האי'ש' שואל "מה תבקש", כנראה, כנראה מזובר במלאך גבריאלי, כאשר מ ב ש י ס מ ה ' א י ש ' ברכה, הוא אומר שלחני כי הגיע זמני לומר שירה, אות הוא ששרו של עשיו הוא.

